

§ 19
**Promemoria om kommunalt ansvar för insamling och
materialåtervinning av returpapper**
ÖST 2020/587

Beslut

Östermalms stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Sammanfattning av ärendet

I Miljödepartementets promemoria föreslås att producentansvaret för returpapper ska upphävas. Kommunerna ska från den 1 januari 2022 tillhandahålla ett system med lättillgängliga insamlingsplatser för att samla in utsorterat returpapper. Målet ska vara att minst 90 viktprocent av det returpapper som produceras ska materialåtervinnas.

Utifrån av som framgår i promemorian ser förvaltningen positivt på förslaget att producentansvaret för returpapper upphävs, då det är viktigt ur miljösynpunkt att returpapper fortsatt materialåtervinns i så stor utsträckning som möjligt. De återvinningsstationer som finns i stadsmiljön på Östermalm finns på gatumark och därför har inte stadsdelsförvaltningen någon rådighet över dessa.

Yrkande

Birgit Marklund Beijer m.fl. (S) yrkar delvis bifall till förvaltningens förslag till beslut och anför därutöver följande: Principen om att förorenaren betalar innebär att det är den som orsakar skador i miljön som ska betala för de kostnader som uppkommer i samband med skadan. Principen är central inom EU-rätten och i svensk miljölagstiftning. För att säkerställa att principen upprätthålls kan staten införa skatter, avgifter eller pant. Miljödepartementets förslag bygger på att tidningsbranschen är i ekonomisk kris och därför inte har råd att stå för kostnaderna för insamling och/eller återvinning av tidningsavfallet. Vi menar att denna grundproblematik, tidningsbranschens kris, måste hanteras på annat sätt än att frångå den fundamentala principen att producenten står för kostnaden för det avfall som producenten genererar. Att avskaffa producentansvaret för returpapper och istället lägga ansvaret och kostnaden på kommunerna innebär en rad negativa konsekvenser, inte bara för miljön och klimatet utan också för staden och stockholmarna.

Returpappret består av mer än tidningar. Det är osäkert hur stor andel av returpappret som är tidningar och direktreklam. Enligt Avfall Sveriges plockanalyser består mer än hälften av returpappret

av direktreklam. Det är uppenbart att även direktreklamen kommer att gynnas starkt av förslaget.

En annan bransch som kommer att gynnas av förslaget är pappersindustrin. Deras incitament att öka materialåtervinningen kommer helt försvinna om de ursprungliga materialen är billigare och enklare att hantera. Så länge det finns producentansvar kommer också producenterna att ha incitament att återbruka återvunnet papper i sin produktion. Det är i producentledet som valet att utveckla produkten kan göras, den makten har inte konsumenten. Det är därför inte rimligt att betrakta konsumenter, istället för producenter, som förorenare och avfallsproducenter.

Returpapper har haft ett positivt marknadsvärde och intäkterna från försäljning av returpapperet har de senaste tio åren kunnat finansiera insamlingen. Materialets värde kommer dock inte att kunna finansiera kostnaden för insamlingen framöver. För att undvika en situation där rättsliga åtgärder behöver tas för att branschen faktiskt måste ta kostnaden för det avfall de sätter på marknaden väljer alltså miljödepartementet att föreslå att kommunerna ska ta över ansvaret i samma stund som det blir olönsamt.

Miljödepartementet bedömer att förslaget kommer att leda till ett underskott i Sveriges kommuner på ca 200-700 miljoner kronor per år. Dessa ökade driftkostnader kommer att behöva täckas med ökad avfallstaxa. Kommunerna kommer även att behöva investera ca 3-4 miljarder kronor i infrastruktur för att ta över ansvaret. Det kommer att bli dyrt för kommunerna att ställa om, och det är invånarna som får betala.

Eftersom det inte går att spåra vem som slängt hur mycket tidningspapper eller direktreklam kommer kostnaden att fördelas jämnt över kommunens invånare. En kommunal renhållningsavgift kan av praktiska skäl inte differentieras så att varje avfallsinnehavare betalar för exakt den mängd avfall som innehavaren genererar. Även de hushåll som inte konsumerar några tidningar eller någon direktreklam alls kommer därför behöva vara med och betala insamlingen.

Vi menar att vägen framåt måste vara att ge tidningsbranschen stöttning för att klara sig igenom krisen och samtidigt ordentligt utreda en långsiktig lösning för tidningsbranschens framtid och en långsiktig lösning för insamlingen och återvinningen av de fraktioner som idag omfattas av producentansvaret. Istället för att avskaffa producentansvaret för returpapper så kanske fler ska omfattas av det, så som pocketböcker och kontorspapper? Istället för att ge kommunerna allt ansvar för returpapper så kanske kommunerna ska ta över insamlingsansvaret för samtliga fraktioner samtidigt som producenterna har kvar ansvaret för materialåtervinningen?

Beslutsgång

Ordföranden ställde förvaltnings förslag till beslut mot yrkandet från Birgit Marklund Beijer m.fl. (S) och fann att nämnden beslutat i enlighet med förvaltningens förslag.

Reservation

Birgit Marklund Beijer m.fl (S) reserverar sig mot beslutet.

Särskilt uttalande

Andréa Hedin m.fl. (M), Mats Hasselgren (L), Vivianne Gunnarsson m.fl. (MP), Caroline Blomberg (C) lämnar följande särskilda uttalande:

I promemorian föreslås att producentansvaret för returpapper ska upphävas. Den som har returpapper ska även i fortsättningen sortera ut det från annat avfall. Kommunerna ska från den 1 januari 2022 tillhandahålla ett system med lättillgängliga insamlingsplatser för att samla in utsorterat returpapper. Kommunen ska också se till att det returpapper som samlas in hanteras så att materialåtervinning främjas. Målet ska vara att minst 90 viktprocent av det returpapper som produceras ska materialåtervinnas. I denna promemoria och i avfallsförordningen (2020:614) avses med returpapper detsamma som tidigare avsetts i returpappersförordningen (2018:1463), det vill säga avfall som utgörs av tidningar och tidningspapper. I promemorian föreslås att med tidningspapper även i fortsättningen ska avses papper som tidningar trycks på. Med tidningar ska avses tidningar, tidskrifter, direktreklam, kataloger och liknande produkter av papper. Det föreslås även att kommunen ska få meddela föreskrifter om att avfall som är lämpligt att materialåtervinna med returpapper ska sorteras ut från annat avfall och lämnas till insamlingssystemet för returpapper. Förslagen föreslås träda i kraft den 1 januari 2022

Miljödepartementets PM har inte föregåtts av någon utredning. Däremot fanns tidigare en utredning som utmynnade i en förordning 2018:146 om höjd servicegrad för FTI (Förpacknings- och tidningsinsamlingen) genom bl.a. fastighetsnära behållare som skulle börja gälla 2021.

Genomförandet har fastnat genom att Naturvårdsverket inte har godkänt FTI:s eller TMR:s ansökningar om att driva insamlingssystem för förpackningsavfall och någon ansökan om returpapper har inte inkommit. Istället åläggs nu kommunerna, enligt förslaget, att ansvara för insamlingen av tidningspapper, men utan någon ersättning, varken för att bygga upp insamlingssystem eller för hanteringen.

Promemorian redovisar inte remissvaren särskilt utan väver ihop svaren i kapitel 9 om effekter. Detta medför att det blir ottydligt

vilka effekterna blir för kommunerna och hushållen. Sveriges kommuner och regioner och Avfall Sverige har lämnat ett gemensamt remissvar där de avstyrker förslaget främst för att det är för kort tid till 1 januari 2022 att hinna anordna insamling och nya kontrakt samt att PM:et innehåller många oklarheter. De förordar en samlad lösning för insamlingen från hushållen i stället för olika delbeslut om returpapper, matavfall och förpackningar. Det är oklart hur förslaget kommer att påverka renhållningstaxan både för hushåll och verksamheter. Eftersom insamlingen idag bekostas av pappersindustrin och kostnaden läggs på produkten är det oklart om priset på produkterna skulle sänkas vid en kommunal hantering. Om inte, kommer konsumenten genom höjd avfallstaxa att betala dubbelt. Den i PM:et uppskattade kostnaden till 100 kr per år och hushåll saknar kalkylunderlag. Stockholm Vatten och Avfallsberäkningar visar på betydligt högre belopp. Det är också oklart vad som händer med den fastighetsnära insamling som redan anordnats av många fastighetsägare genom separata avtal med FTI. Då deras ansvar skulle upphöra kan ansvaret övervältras direkt på kommunen och medföra att hushållen får lång väg att gå med tunga tidningskassar, eller än värre att det inte sorteras ut och slängs i hushållsavfallet. Detta kan i så fall komma att innebära ytterligare ökad avfallstaxa då det skulle höja kommunens kostnad för förbränningskatten.

Resonemanget om cirkulär ekonomi brister genom att det inte framgår att både volymmål för nuvarande fraktioner och en inriktning mot fler, mer preciserade fraktioner, behöver införas och målsättas. I detta sammanhang borde det frivilliga åtagande för kontorspapper ha analyserats. Returpapper är inte bara tidningsbranschens tidningar och reklamblad. Cirkulär ekonomi innebär att ett allt större fokus måste sättas på såväl återbruk som återvinning och hushållens medverkan i processerna. För att få den medverkan kan inte taxor höjas med försämrad servicegrad och ett avskaffande av producentansvaret som varit en väl fungerande princip – den att förorenaren betalar.

I Östermalms stadsdel försvann tre återvinningsstationer för ca tre år sedan, Värtavägen, Sandhamnsgatan och i närheten av Danderydsplan. Det betyder sänkt servicegrad, vilket är oacceptabelt om kommuninnevånarnas engagemang ska hållas uppe. Det behövs ett aktivt arbete från både förvaltning och nämnd för att öka möjligheten och villigheten för människor att lämna återvinningsbart material.

Handlingar i ärendet

- ÖST 2020/587-2 Svar på remiss om kommunalt ansvar för insamling och materialåtervinning

- ÖST 2020/587-1.2 Miljödepartementets promemoria om Kommunalt ansvar för insamling och materialåtervinning av returpapper

[Handwritten signature]